

‘**M**ijn God, ik sla hem op zijn bek, ik sla hem die vale, afgebladderde portefeuille uit zijn grove, harige handen; ik druk hem zijn ogen uit of ik spuit er gas in, zodat de oogleden gaan trekken en er een tranenvloed ontstaat die eerst helder is en al gauw overgaat in een groenige afscheiding; de oogbollen zullen zwellen, zijn ogen kan hij niet meer sluiten; dan zullen ze vanuit het centrum vloeibaar worden en wegsmelten... wegrotten onder zijn oogleden... ik maak hem dood, eigenhandig... ik scheur hem open en ik geniet van zijn pruimkleurige lappen vlees... Als hij mij direct geholpen had, was ik al weer thuis geweest, want ik hoefde dit keer niet

naar andere winkels; zó slap was de handel. Ik had het boek kunnen uitlezen waar ik mee bezig was (las ik toen niet *Věva* van Johan Daisne, de vrouw die gekleed gaat in een lang gewaad met zachtroze gebyzantineerde bloemen aan de gordel en met leliewitte voering, maar misschien ben ik nu bezig de schaduw van mijn herinneringen wat op te kleuren; hoeveel tijd is er sindsdien ook niet verlopen!), ik had naar het zwembad kunnen gaan (het was vaak zo heet als ik naar hem toe moest), of naar Adya die hier vlakbij woonde en mijn vriendin was.'

Ik was toen zeventien jaar.

Mijn slapen bondsden met verdubbelde snelheid en het was of ze in een klem zaten die langzaam werd dichtgeschroefd.

Maar op het moment van mijn wraak bedacht ik dat zijn blindheid of dood voor ons allen minder inkomsten zou betekenen en het was voor vader in die tijd toch al moeilijk genoeg om in de moordende concurrentiestrijd het hoofd boven water te houden.

Ik keek hem bewonderend aan, maar ik had tranen in mijn ogen.

‘U hebt veel geld Van M.,’ zei ik, ‘veel geld, u verdient hier goed, het is zelfs onbegrijpelijk, dat u zoveel verdient hier, in deze toch betrekkelijk armoedige wijk, maar u weet met de klanten om te gaan, u spreekt hun taal en toch bent u net eventjes meer dan zij. Geen mens zou meer winst uit deze zaak halen dan u.’

Hoe overtuigd klonk mijn jongensstem, hoe oprecht! En hoe draaide het hart om in mijn lijf! Hoe benauwde mij toen die tegenstelling tussen uiterlijk gedrag en werkelijke gevoelens! Nu cultiveer ik die tweespalt juist en schep er een groot genoegen in met iemand een aangenaam gesprek te voeren waarin ik hem alle lof toezwaai voor de wijze waarop hij dit of dat heeft opgelost terwijl ik een avond tevoren met vrienden de meest verachtelijke, neerbuigende woorden aan zijn gedrag gewijd heb.

‘Ha, ha,’ lachte hij, van diep uit zijn ingewanden – zo zwaar was zijn stem – ‘heb je enig idee hoeveel er in deze portefeuille zit?’

Hij keek mij recht in mijn angstige ogen en wapperde het leerachtige ding voor mijn gezicht heen en weer. ‘Heb je enig idee?’ her-

haalde hij, nadrukkelijk en ongemeen fel plotseling. 'Jouw vader weet niet wat verdienen is, die heeft geen verstand van geld!' Hij sloeg de portefeuille open.

We stonden in de kelder. Hij leunde met zijn rug tegen een muur waarop groene zwammen groeiden. Boven de werktafel hing een gelige lamp die er een armoedig licht op wierp. In het vale, stoffige licht van die smerige lamp zag ik groezelige bosjes bankpapier. Ik keek naar zijn hoekige gelaat, naar de brede onderkaken, de sterk bollende slaapbeenderen. Hij had iets van de Cro-Magnon, de populairste aller oermensen. In zijn gezicht waren diepe gleuven uitgesleten. Signalen van diepe passie, zoals de gelaatkunde ons wil doen geloven? En zijn ogen! Dat vreemde onverzadigbare, die fascinerende, glanzende uitdrukking en die zware, onregelmatige wenkbrauwen daarboven. De donkere flitsen die door zijn grijze ogen schoten.

Hij nam er een klusje bankpapier tussenuit, boog ze door en liet ze onder zijn duim langzaam teruglopen. Het gaf een ruisend geluid,

als populieren in de nachtelijke wind. Hij leunde nu met een arm op tafel; er lagen resten van takken en bloemen op. Hij had een breed lichaam en het straalde een krachtige wil uit. Hij was midden veertig. Getrouwd met een bleekzuchtige, zeer magere vrouw. Ze stond altijd in de opening van de keuken die uitkwam op de winkel. Altijd speelde om haar mond een zwakke, ziekelijke glimlach. Om haar heen hing een atmosfeer van kwijning. Nog zie ik voor me hoe ze toen schuin achter me stond en me aanraakte. 'Kom vanavond, jongen, vanavond is de ploert er niet.'

Ze hadden geen kinderen.

'Tel,' zei hij tegen mij. Het was bedompt in de kelder en duister. Om ons heen stonden emmers met bloemen, dahlia's en gladiolen en anjers en zuiderwindlelies, maar hun kleuren waren nauwelijks te onderscheiden. Ze zagen er allemaal bleek uit. Boven de tafel, die op twee houten schragen stond, was het licht. Achter mij was de trap die naar boven, naar de winkel leidde. Die deur was gesloten. Als we de trap afgingen trok hij de deur altijd achter zich dicht.